

Onderwerp Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD)

Adviseur : R. Berendsen
Portefeuillehouder : S. Warmerdam
Datum : 13 november 2024

Aan de Raad

In deze brief stellen wij U op de hoogte over de stand van zaken van het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD).

Inleiding

Het ministerie van Defensie (hierna: Defensie) is bezig met de voorbereidingen voor het opstellen van een Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD). Doel van dit nationale programma is om de urgente ruimtelijke behoeften van Defensie, door toegenomen militaire activiteiten in Nederland, te realiseren in afstemming met andere nationale ruimtelijke opgaven.

Ter ondersteuning van de besluitvorming over de keuzes in de NPRD stelt het ministerie een plan milieueffectrapportage (planMER) op. Daarin staan de gevolgen van de behoefte voor de leefomgeving en het milieu beschreven. In het kader hiervan is er begin dit jaar de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) opgesteld. Via deze raadsbrief willen we u graag op de hoogte brengen van de recente stand van zaken rondom het NPRD en u informeren over de vervolgstappen. Sinds begin oktober zijn we, samen met de provincie en verschillende gemeenten, in gesprek met Defensie over de mogelijke implicaties voor Rozendaal.

Nationaal Programma Ruimte voor Defensie

Defensie werkt aan een NPRD. Het doel hiervan is om de toekomstige ruimtebehoeften van Defensie een plek te geven. Het ministerie streeft ernaar dat begin 2025 het ontwerp wordt vastgesteld en ter inzage gelegd. Dan worden ook de voorkeursalternatieven vastgesteld.

Begin dit jaar is een bestuurlijke kopgroep opgericht. Deze groep bestaat uit bestuurders van onder andere de gemeenten Ede, Apeldoorn, Barneveld, Arnhem, Zevenaar, Oldebroek en de provincie Gelderland. Via deze kopgroep is er het afgelopen jaar bestuurlijk overleg geweest met Defensie over de opgaven vanuit het NPRD. Dit najaar is duidelijk geworden dat voor één van deze ruimtebehoeften een locatie in beeld is binnen de gemeentegrenzen van Rozendaal. Het gaat om een terrein voor het oefenen en trainen met explosieven. Vanaf dat moment zijn wij ook nauwer betrokken bij de gesprekken die de kopgroep heeft. Zo heeft er op 4 oktober een overleg plaatsgevonden tussen de staatssecretaris en bovengenoemde kopgroep en Rozendaal. Daarnaast is er op 31 oktober nog een nader overleg geweest, specifiek over deze locatie met de gemeenten Arnhem, Rheden (als grondeigenaar van een gedeelte van deze locatie), Rozendaal en Defensie.

Gemeentelijke zorgen

We hebben begrip voor de opgaven van Defensie en erkennen de noodzaak van het NPRD. We begrijpen dat Defensie in de huidige tijd een belangrijke rol vervult, waarbij ook nieuwe ruimtelijke vraagstukken ontstaan. Tegelijkertijd zien we dat er in dit gebied meerdere ruimtelijke opgaven samenkomen. De verschuiving naar een grotere, goed uitgeruste krijgsmacht heeft ruimtelijke gevolgen, met de noodzaak voor meer oefenruimte en milieuruimte. Er zijn echter op de Veluwe en haar randen meer urgente maatschappelijke opgaven in de fysieke leefomgeving. Het realiseren van voldoende betaalbare woningen in een gezonde leefomgeving, mobiliteitsopgaven, het creëren van ruimte voor werkgelegenheid, de verduurzaming van de energietransitie, de overgang naar een circulaire economie, de gefaseerde landbouwtransitie, klimaatverandering en het herstel en de versterking van de natuur en de watersystemen.

Niet alles kan overal. Er is sprake van grote opgaven en tegelijkertijd een kwetsbare balans in het buitengebied, de Veluwe en de Veluwezoom. De Veluwe is een uniek en zeer kwetsbaar natuurgebied dat veel te lijden heeft onder (nachtrust) verstoringen, vervuiling, verdroging en uitstervende soorten. In nauwe samenwerking (ook interbestuurlijk) met partners zijn onze inspanningen gericht op herstel en versterking van de natuur, de bescherming van drinkwaterreserves, de vergroting van de diversiteit, het verminderen van schadelijke deposities, het verminderen van de recreatiedruk, de natuur-inclusieve landbouw en verduurzaming van de mobiliteit op de Veluwe.

We maken ons zorgen over de stapeling van functies in dit gebied en de mogelijke impact daarvan op de al eerder geïdentificeerde functies. Deze zorgen hebben we samen met omliggende gemeenten gedeeld met Defensie.

Nieuw terrein voor oefenen en trainen met explosieven

Bij conflicten en oorlogen worden steeds zwaardere explosieven gebruikt. Om gereed te blijven voor inzet heeft Defensie behoefte aan een nieuw terrein voor het oefenen en trainen met explosieven. Het huidige oefenterrein in Reek (Noord-Brabant) heeft onvoldoende capaciteit en ruimte. Om die reden zoekt Defensie naar mogelijkheden om deze activiteiten uit te breiden.

Oefenen met explosieven

Militairen moeten trainen in het veilig en effectief gebruiken van explosieven. Van het opblazen van obstakels en het creëren van doorgangen in vijandelijk terrein tot het opruimen van mijnen en andere explosieven.

Locatie-eisen

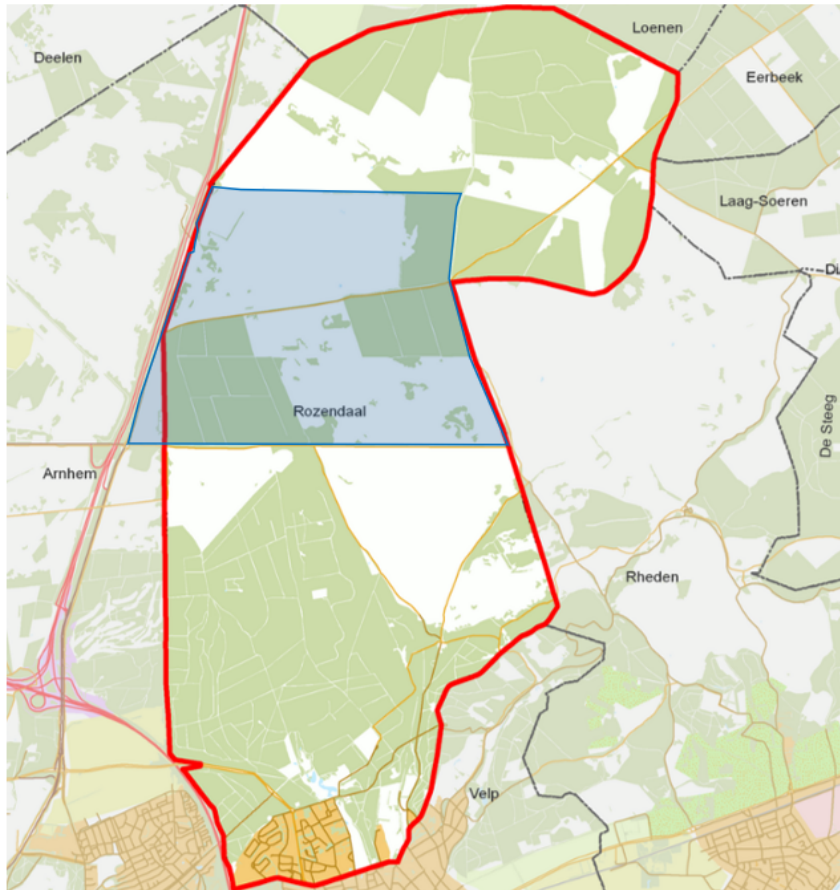
- Bij de keuze voor een locatie wordt gelet op:
- Een veiligheidszone van 1,5 kilometer rondom de explosie.
- Een totale oppervlakte van minimaal 3 vierkante kilometer en het liefst 7 vierkante kilometer.
- Weinig of geen bebouwing binnen de veiligheidszone.

Om invulling te geven aan deze extra behoefte heeft Defensie de volgende locaties onderzocht:

- a. Uitbreiding Reek, gemeente Maashorst, Noord-Brabant.
- b. Kollumerwaard, gemeente Noardeast Fryslan, Friesland.
- c. Swifterbant, gemeente Dronten, Flevoland.

- d. Lelystad, gemeente Lelystad, Flevoland.
- e. Nijverdal, gemeente Hellendoorn, Overijssel.
- f. Wapenveld, gemeente Heerde, Gelderland.
- g. Loenen, gemeente Apeldoorn, Gelderland.
- h. Arnhem, gemeente Arnhem, Gelderland.

De locatie h. ligt voor een klein deel in de gemeente Arnhem maar voor het grootste deel binnen de gemeentegrenzen van de gemeente Rozendaal. Zie hiervoor de kaart op de volgende pagina met in het blauw het zoekgebied en in het rood de gemeentegrens.

Onderzoek naar milieuaspecten

Defensie voert momenteel onderzoek uit naar de invloed van hun ruimtebehoeften op de omgeving, waaronder milieu, geluid en natuur. Dit onderzoek zal resulteren in een milieueffectrapportage (planMER). De verwachting is dat het onderzoek begin 2025 wordt afgerond.

Het kabinet heeft nu voor de verschillende ruimtebehoeftes voorkeurslocaties aangewezen die nader worden onderzocht. De locaties die niet zijn aangewezen als voorkeurslocatie worden niet verder onderzocht in het kader van de planMER en worden ook niet betrokken bij de verdere besluitvorming. Voor de behoefte 'Oefenen met explosieven' zijn de volgende drie voorkeurslocaties aangewezen:

- Kollumerwaard, gemeente Noardeast Fryslan, Friesland
- Lelystad, gemeente Lelystad, Flevoland.
- Arnhem, gemeente Arnhem/Rozendaal, Gelderland.

Door Defensie zijn de voorlopige resultaten van de planMER al gedeeld met Arnhem, Rheden en Rozendaal. We waarderen het dat de tussentijdse resultaten vroegtijdig met ons worden gedeeld. Wat echter ontbreekt, is gedetailleerde informatie over wat precies wordt onderzocht in de planMER. Niet alle onderzoeksresultaten zijn op dit moment bekend, wat ons inzicht in de precieze behoeften van Defensie beperkt. Ook kunnen we de impact van de gewenste ruimtebehoeften momenteel niet goed inschatten, omdat er onvoldoende duidelijkheid is over de intensiteit van de verschillende activiteiten. We hebben daarom gevraagd om meer informatie, zodat we de ruimtelijke effecten van de Defensiebehoeften beter kunnen beoordelen.

Bovenstaande neemt niet weg dat wij gezien de weging van alle belangen een eventuele definitieve aanwijzing van de locatie binnen onze gemeentegrenzen geen gewenste ontwikkeling vinden. Wij zijn geen voorstander van intensievere belasting van de kwetsbare natuur op de Veluwe. Of de locatie uiteindelijk wordt aangewezen is een politieke afweging op nationaal niveau. Wij gaan de komende periode in overleg met Defensie, en omliggende gemeenten alle inhoudelijke argumenten in beeld brengen, zodat deze meegenomen worden in de planMER.

Vervolg en rol van de gemeenteraad

Op dinsdag 12 november heeft de staatssecretaris met een brief de Tweede Kamer geïnformeerd over dit onderwerp. Een kopie van deze brief treft u als bijlage bij deze brief aan. Defensie heeft aangegeven te hechten aan bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak. We hebben aangegeven dat goede communicatie hiervoor een belangrijke voorwaarde is. Tot voor kort had de met ons gedeelde informatie een vertrouwelijk karakter. Nu de Tweede Kamer is geïnformeerd, is het van belang u op de hoogte te stellen van proces en inhoud. Hoe de verdere communicatie vorm krijgt is nog onderwerp van overleg.

Het is de planning dat aan het eind van het eerste kwartaal van 2025 de planMER wordt afgerond en het Ontwerp Nationale Beleidsvisie Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD) aan het kabinet wordt aangeboden. Het kabinet zal dan een politieke afweging maken tussen de belangen van Defensie en andere maatschappelijke belangen. Na vaststelling worden deze stukken formeel ter inzage gelegd in een periode van zes weken. Dan kunnen zienswijzen worden ingediend. Deze termijn is te kort om de gemeenteraad voldoende te betrekken bij het opstellen van een formele reactie. Wij vragen bij Defensie aandacht voor deze termijn en proberen het proces zo in te richten dat u uw rol als gemeenteraad ook goed kunt uitvoeren.

Het college van burgemeester en wethouders,

Bas Pelgrum,
gemeentesecretaris

Ester Weststeijn,
burgemeester

Bijlage:
Brief staatssecretaris van Defensie